

Havasiné Andrasek Magdolna, óvodapedagógus, óvodavezető

Néphagyományőrzés a budapesti horvát óvodában

„KRALJICE” Bunyevác népszokás bemutatása

A Horvát Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium többcélú intézmény. Alapvető feladatának tartja, hogy a horvát nemzetiségű gyermekek, tanulók őrizzék meg, és erősítsék nemzetiségi identitásukat, a horvát anyanyelvet és kultúrát.

Az oktatási-nevelési programból kiemelném a következőket:

- *A szülőhely, a haza, és az anyaország múltjának és jelenének megismertetése*
- *A horvát és magyar nemzeti hagyományok és nemzeti kultúra megismertetése, emlékeinek tisztelete, ápolása, megbecsülése*
- *A kettős kultúra és a kétnyelvűség értékeinek tudatosítása*
- *A hazaszeretet érzésének, az anyaország iránti vonzalom felébresztése*
- *A horvát nemzeti szimbólumok (zászló, címer, himnusz, nemzeti és egyházi ünnepek) ismerete és tisztelete; nemzetiségünk és az anyanemzet főbb eredményeinek és gondjainak megismertetése*
- *A nemzetiségi jogaink ismerete (Alaptörvény, Nemzetiségi törvény).*
- *A lokálpatriotizmus ébrentartása, erősítése (település, tájegység).*
- *A nyelvjárások ismerete, irántuk való tisztelet.*

Az óvoda alaptevékenysége: horvát nemzetiségi óvodai nevelés. Legfontosabb feladatunknak a személyiség sokoldalú fejlesztését, a horvát identitás megőrzését, az ismeretek, értékek továbbadását tartjuk mindhárom vegyes életkorú óvodai csoportunkban. Különösen fontos a gazdag, sokrétű **magyar-horvát** kultúra megismerése és átadása a gyermekek körében. Legtöbb népszokásunk az ünnepekhez, az esztendő jeles napjaihoz fűződnek. Minden hónapban, röviden megemlékezünk az adott hónap ünnepeivel kapcsolatos népszokásokról.

Pünkösöd

Minden népnél megtalálható valamilyen formában a tavasz megünneplése. Legjellegzetesebb a pünkösdi király és pünkösdi királyné választása, akik a tavasz eljövetelét, a termést, szaporodást akarják titokzatos szertartásokkal biztosítani. A pünkösdi királynéjárás a lányok termékenységvarázslással összekötött pünkösdi köszöntője. Megkülönböztetett szereplője a *legkisebb, legszebb lány* a pünkösdi királyné.

Kraljice

Dél- Magyarországon élő bunyevácok pünkösdi királynő járás szereplői a „kraljice” -k. Több horvát tájegységünkön, így Bács kiskun megyében, Katymáron, is élt ez a népszokás. A lányok házról-házra jártak, termékenységvarázsló énekeket, verseket mondtak. Cserébe ajándékot kaptak jutalmul.

Mindezt, ma már tanítani, átadni kell, hogy fennmaradjon még nagyanyáink hagyatéka.

Zórity Hajnalka, Katymári származású óvodapedagógus, már évek óta életben tartja ezt a szokást az intézményben. 8 kislány népviseletbe öltözve, (egyszerű fehér blúz és fehér szoknya, ami a

derekukon egy színes selymekendővel, egészül ki) feldíszített zöld ágakkal, énekelve járja az óvodai csoportokat, az iskola alsós osztályait, nevelőtestületet, intézményvezetést, hogy bemutathassák a népszokást, hogy énekükkel jobb termést, és sok jó szerencsét kívánjanak. Több témája is lehetett a köszöntőnek, attól függően, hogy kinek a házába tértek be. (gazdag, szegény családok, mesterségek, szakmák tudói)

„Szerartásos énekeket énekelve, betértek a házakba, ahol megvendégelték őket. Cserébe kisebb adományokat kaptak a háziaktól, amit a program végén elosztanak”.

A szokás ünnepköszöntő, adománykérő szokássá vált. Az óvodában elhangzott köszöntő ének szövege:

<p>„Oj, čubrova goro, oj, čubrova goro, ljeljo Mi čubar beremo, mi čubar beremo, leljo Da kralja kitimo, da kralja kitimo, ljeljo Kralja i kraljicu, kralja i kraljicu, ljeljo Bana i banicu, bana i banicu, ljeljo Okreni se olo, okreni se olo, ljeljo Olo naokolo, olo naokolo, ljeljo Da s prošetam kralju, da s prošetam kralju, ljeljo poklon bajraktaru, poklon bajraktaru, ljeljo”.</p>	<p><i>Oj csombor nőtte hegy, oj csombor nőtte hegy ljeljo, Mi csombort szedünk, mi csombort szedünk, ljeljo, Hogy a királyt ékesítsük, hogy a királyt ékesítsük, ljeljo, A királyt és a királynőt, a királyt és a királynőt, ljeljo, A bánt és a bännét, a bánt és a bännét, ljeljo, Fordulj babám, fordulj babám, ljeljo, fordulj körbe, fordulj körbe, ljeljo, Elsétálok a királyhoz, elsétálok a királyhoz, ljeljo, Ajándékot viszek a zászlóvivőnek, ajándékot viszek a zászlóvivőnek, ljeljo”</i></p>
---	--

Az ének után a lányokat megvendégelték, „adományokat”, óvónők által készített ajándékokat összegyűjtötték. Azután, köszönet és áldásként távozás előtt, még a következő versszakot éneklük:

„Ovaj kuća draga, ova kuća draga, ljeljo U njoj puno blaga, u njoj puno blaga, ljeljo“	„Áldott ez a ház, áldott ez a ház, ljeljo, Benne sok gazdagság, benne sok gazdagság, ljeljo“.
---	---

A gyermekek örömmel vettek részt a felkészülésben, szívesen énekelték e dalocskákat, adták elő a köszöntőt. Örültek a kapott ajándékoknak, a megvendégelésnek.

„Mert a népi játék: az anyanyelv a dallam, a mozdulat és az ünnepi viselet legszebb együttese, s ezáltal teljesedik gyermekeink személyisége.” (Volly)